

## LINBREV NR 8

### Linberedning

*Kära linvänner!*

Det var ett tag sedan ni hörde från oss. Men det händer saker kan jag lova. Vi har bestämt att fortsätta med projektet 1 kvm lin nästa år. Det finns fler regioner i vårt land som också vill odla lin så nästa år kommer det förhoppningsvis finnas blåblommande kvadratmetrar över hela landet.

I skrivande stund har vi genomfört ett antal Bråkkalas och fler är planerade. Vi kommer också att arrangera flera träffar nästa år. Så har du inte hunnit med så är det bara att lägga undan ditt lin så tar vi hand om det nästa år. Vi har kommit olika långt i våra processer. Till exempel så ryckte vi linet på Borås Museum i förra veckan. Det är ganska grovt men det blir nog bra det med.

### Linberedning

Nu är vi i processen när linet är rötat och torkat så är det dags att bereda det. Vi ska förvandla linhalmen till spinnbar fiber. Målet med hela linberedningen är att bara ha kvar fibrerna som finns i linstrått och bråkning är första steget.

Hemslöjdskonsulent Joakim Lilja har gjort en fin liten film när han bereder linet:



<https://www.youtube.com/watch?v=TpSDdrOd6xU>

## Bråka

Först ska vi bryta sönder stjälkarna. Det gör vi med en bråka och aktiviteten heter bråkning. Vi krossar linstråt för att separera linfibrerna från resten av stråt. För att detta ska gå bra måste det vara rätt förhållanden. Din linhalm måste vara torr. Om du har förvarat den ute så ta in den dagen innan så att fukten går ur. Om det är fuktigt så blir det svårare för veden att släppa taget om fibern. Det är därför det är svårt att bereda lin ute om det regnar eller är väldigt fuktigt. Kan du vara under tak så är det bra. En varning kan vara på sin plats. Det är bösigt och dammigt att hålla på med linberedning. Är du känslig så ha på dig en skyddsmask.



Det är vanligt att det finns linberedningsredskap hos hembygdsföreningar och hemslöjdsföreningar. En del museer kan också ha bråkor. Hör dig för med närmsta förening om det finns möjlighet att låna. Annars är du välkommen på något av alla Bråkkalas. Det blir fler kalas nästa år!

Bilden ovan är hämtad från Digitalt museum och föreställer en kvinna som bråkar. Du tar ett knippe lin med ena handen. Ett rejält tag nära rötterna. Lägg in knippet och börja banka samtidigt som du för knippet bakåt. Du vill banka på hela stråt. När du bankat sönder allt så byter du tag och kör igenom rotändarna så att hela stråt och knippet har fått sig en omgång.



På bilden ser ni De sju häradernas hemslöjdsförenings bråmaskin. Det är en handdriven maskin med valsar som bryter sönder och matar igenom linhalmen.

Med den maskinen går bråkningen raskt!

## Skäktning

Nästa moment är skäktningen. Då slår vi av vedbitar med en skäkteträ. Eller skäktniv, skäktsvärd eller skäkta som det också kallas. Skäktnivarna var med vanlig fästmansgåva och de kunde vara vackert dekorerade. På bilden sitter kvinnor utanför en linbastu (ett hus där lin torkades) någonstans i Älgarås, Skaraborg. Bilden kommer från Västergötlands museum och finns på Digitalt Museum.

De håller det bråkade linet i ett rejält tag mot en bräda och slår snett ned på linet med svärdet för att få bort flisor och småved.



## Häckling

Nu har du ett knippe med långa och korta fibrer, lite finare fibrer och lite grövre och kanske lite skärvor och ved. Då är i framme vid det sista momentet, häcklingen. Då "kammar" vi linet på häcklor. Häcklor är finns i olika grovlekar och de är oftast metallpiggas som sitter på en bräda. Det finns grovhäcklor, mellanhäcklor och finhäcklor. Bilden kommer från Linodlarföreningen i Fransåker, de har en fin hemsida med bra bilder på hela linprocessen:

<http://www.linodlarna.se/linberedning/>

Resultatet blir en vacker välkammad tofs, så kallat långlin. Det som har fastnat i häcklorna och som har blivit bortkammat går också att ta vara på. Det kallas blånor och av det kan du spinna lite grövre garn. Det blir otroligt snyggt att väva med!



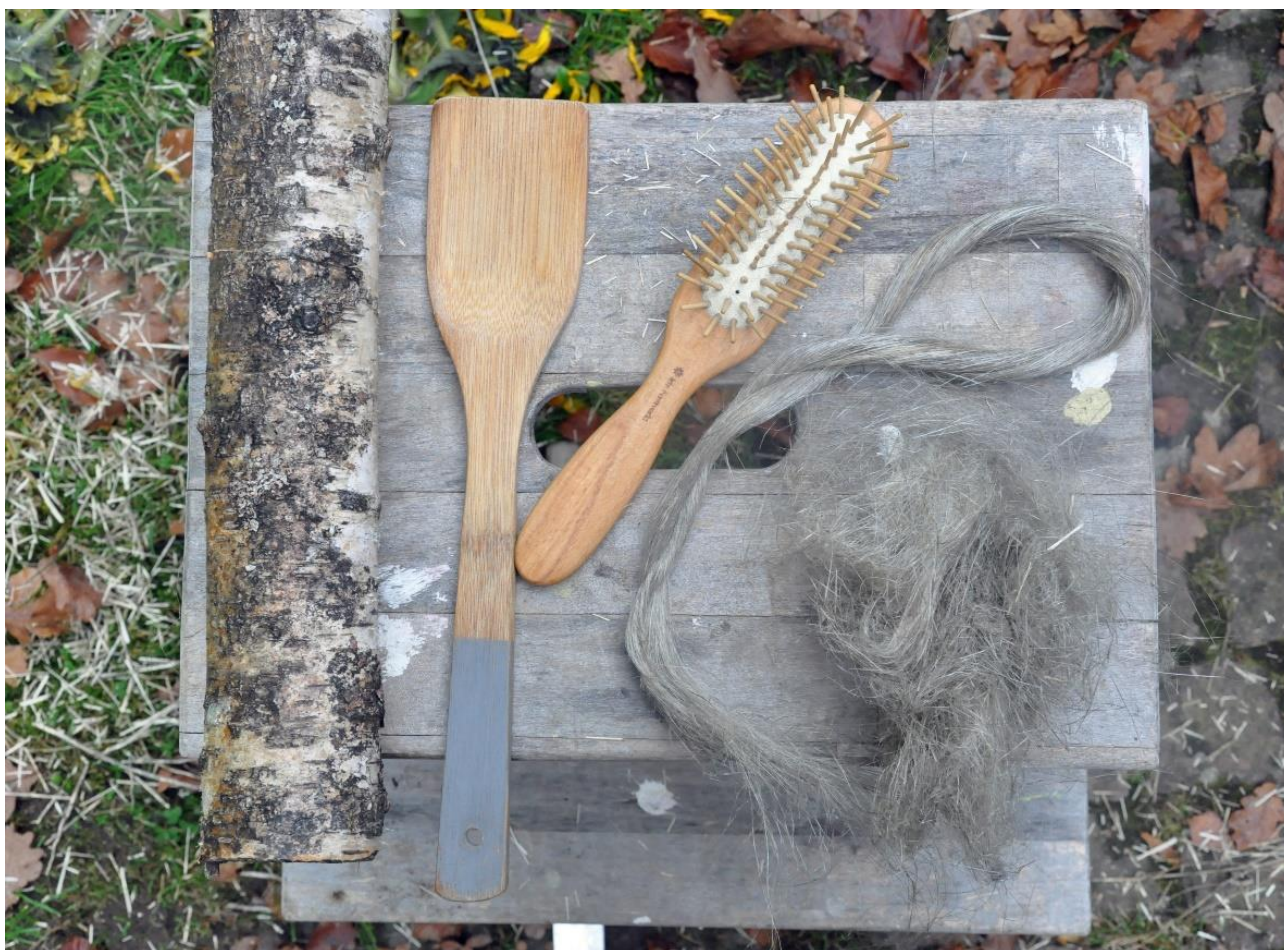
## LINREDSKAP

Vi letar efter någon som tillverkar linredskap. Eller var det finns att beställa. Det verkar som att det inte går att köpa nytillverkade linredskap. På andrahandsmarknaden finns det en del att hitta. Om du har ett tips så hör gärna av dig!

## LINBEREDNING – HOME EDITION

Men finns det inget sätt att bereda sitt lin utan alla dessa specialredskap och grejer? Jo då! Vi har gjort en hemmavariant med hushållsnära föremål. Det tar lite längre tid än vad det gör med riktiga linberedningsredskap men det går. Om det inte är stora mängder som ska beredas så går det faktiskt ganska bra!

Vi har hittat på några hemmavarianter. Kanske du kommer på ett ännu bättre sätt? Dela gärna med dig i så fall!





## Istället för Bråka, linklubba

Ta en träklubba, gummiklubba, ett vedträ eller liknande och slå sönder linhalmen. Här arbetade vi med glatt humör med vedträ mot kanten av en pall.

## Skäkta med stekspade och pall

En plan yta, ett ryggstöd eller som här en nedlagd pall, blev skäktestolen. En stekspade i trä blev skäcketrä. Det fungerade faktiskt ganska bra.



## Häckla med hårborste och kam

Istället för häckla så borstade vi linet. Vi borstade på samma sätt som du skulle angripa tovtigt hår på en håröm.

Vi höll linet i ett fast grepp på mitten och började i ena änden och borstade oss upp försiktigt bit för bit. När ena sida var klar bytte vi tag och gjorde andra änden. Nu har vi något att spinna av!

Nästa steg från frö till tyg är att spinna!

*Tills nästa gång!*

***Ull går till mull, Lin blir till gull***



